

59 ספירתו, כשם שאם נגע בשרץ בימים אלו לא נתקלקלה ספירתו,
60 **אֲלֶמְהָ תִּנְיָא** – ומדוע אם כן שנינו בברייתא (תורת כהנים מצורע,
61 פרשת זבים פ"ט), **זֹאת תֹּזֶרֶת הַזָּב וְאֲשֶׁר תִּצָּא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַּת זֶרַע**
62 (ויקרא טו לב), הוקשה שכבת זרע לזיבה לומר לך, **מִה זִיבָה סוֹתֶרֶת**
63 – כשם שאם ראה זוב בתוך שבעת הנקיים נסתרה ספירתו ועליו
64 למנותם מתחילה, **אִף שִׁכְבַּת זֶרַע נִמְי סוֹתֶר** – שאם ראה שכבת
65 זרע בתוך שבעת הנקיים סתר את מניינו.
66 **אָמַר לִיה רב הונא** לרבה, לעולם שומאת רואה קרי היא מדין 'נוגע'
67 ולא מדין 'רואה', וסתירה היינו **מַעֲמָא דְסוֹתֶר** – והטעם שראיית
68 שכבת זרע בתוך ימי הנקיים סותרת, אינו מחמת שכבת הזרע עצמה,
69 אלא **לְפִי שְׂאֵי אִפְשָׁר לָהּ** לשכבת הזרע לצאת מגופו של הזב **כְּלָא**
70 **צְחָצְחוּי זִיבָה** – בלי שתהיה מעורבת בה טיפת זיבה, והזיבה היא
71 סותרת את מנין הנקיים.
72 חזר רבה ושאל את רב הונא: לדבריך שזב הרואה קרי מעורב מעט
73 זוב בשכבת זרע, **אֲלָא מַעֲתָה** היה ראוי לומר שראיית קרי בתוך ימי
74 הנקיים **תְּסַתֵּר כָּל שִׁכְבָּה** – שיתקלקל מניינו לגמרי ויהא עליו
75 להתחיל בספירת שבעה ימים חדשים, **אֲלֶמְהָ תִּנְיָא** – ומדוע אם כן
76 שנינו בברייתא (תורת כהנים שם), **זֹאת תֹּזֶרֶת הַזָּב וְגו' וְאֲשֶׁר תִּצָּא**
77 **מִמֶּנּוּ שִׁכְבַּת זֶרַע** (שם טו לב), הוקשה שכבת זרע לזיבה לומר לך,
78 **מִה זִיבָה סוֹתֶרֶת** – כשראה זוב בתוך ימי הנקיים, **אִף שִׁכְבַּת זֶרַע**
79 **סוֹתֶר** – כשראה קרי בתוך ימי הנקיים. שואלת הברייתא: **אִי** – אם
80 דין סתירה של שכבת זרע נלמד מזיבה, נאמר מעתה **מִה זִיבָה**
81 **סוֹתֶרֶת** את **כָּל הַשִּׁכְבָּה** נקיים, וכשראה זוב אפילו ביום השביעי עליו
82 להתחיל לספור שבעה ימים חדשים, **אִף הַרְוָה שִׁכְבַּת זֶרַע נִמְי** היא
83 **סוֹתֶר** את **כָּל הַשִּׁכְבָּה**, ויהא זקוק להתחיל את ספירתו שנית, **תְּלַמֵּד**
84 **לְמַר** – מלמדנו הכתוב (שם), **וְאֲשֶׁר תִּצָּא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַּת זֶרַע לְמַמְאָה**
85 **כְּה', אִין לָךְ בָּה** – בשכבת זרע לענין סתירת נקיים, **אֲלָא מִה שְׂאִמְרוּ**
86 **בָּה** לענין טומאה, וכשם שעיקר טומאת שכבת זרע אינה אלא ליום
87 אחד, כך גם בסתירת הנקיים הרי היא **סוֹתֶרֶת יוֹם אֶחָד בלבד**, ועל
88 כן זב הרואה קרי בתוך ימי ספירתו, אינו סותר אלא את אותו היום,
89 ולמחרת ממשיך את ספירתו ממקום שפסק. ומשמע אם כן מברייתא
90 זו ססתירת הנקיים על ידי שכבת זרע היא מדין 'שכבת זרע' ולא
91 מחמת 'צחצוחי זיבה' המעורבים בה, שאילו היתה הסתירה מחמת
92 צחצוחי הזיבה היה ראוי שתסתור את כל שבעת הנקיים כדן זיבה
93 ממש.
94 **אָמַר לִיה רב הונא** לרבה, לעולם טעם סתירת שכבת זרע הוא מפני
95 צחצוחי זיבה המעורבים בה, ואף על פי כן אינה סותרת אלא יום
96 אחד כיון שגזירת **הַקְּתוּב הִיא** בפסוק זה, **שׂוֹיבָה גְמוּרָה דְלֹא עֲרָבָה**
97 **בָּה שִׁכְבַּת זֶרַע** – שאין שכבת זרע מעורבת בה **סוֹתֶרֶת** את **כָּל**
98 **הַשִּׁכְבָּה**, ואילו **צְחָצְחוּי זִיבָה עֲרָבָה בָּה שִׁכְבַּת זֶרַע** – צחצוחי
99 הזיבה המעורבים בשכבת זרעו של הזב, **לֹא סוֹתֶרֶת** ממנין הנקיים
100 **אֲלָא יוֹם אֶחָד**.
101 נמצא שלמסקנא שיטת רב הונא היא שהרואה קרי מטמא מדין 'נוגע'
102 בשכבת זרע, ואינו מטמא אלא בשיעור חתימת פי האמה, ורואה קרי
103 בקיסם אינו נטמא מפני שחסר אצלו משיעור חתימת פי האמה כמלא
104 קיסם. ואף על פי שרואה קרי מטמא מדין 'נוגע', זב שראה קרי סתר
105 יום אחד מחמת צחצוחי זיבה המעורבים בשכבת זרעו.
106 הגמרא מסתפקת בדן דם נדה יבש, האם מטמא או לא: **בְּעָא מִינִיה**
107 **רְבִי יוֹסִי בְּרַבִּי תַנְיָא מְרַבִּי אֶלְעָזָר** – שאל רבי יוסי ברבי חנינא את
108 רבי אלעזר, אשה שראתה **דָּם יָבֵשׁ**, כגון שיצאה מגופה חתיכת דם
109 יבש, **מָהוּ**, האם נטמאה מחמתו טומאת נדה, או שמא אין אשה
110 נטמאת טומאת נדה אלא על ידי דם לז. וצודדי הספק הם, שהרי
111 בפרשת זבה נאמר (שם טו כה) **וְאִשָּׁה פִי יוּזָב זוֹב דְּמָה יָמִים רַבִּים**
112 **כְּשֶׁהָדָם לַח** היא טמאה, שהרי **כִּי יוּזָב זוֹב דְּמָה יָמִים רַבִּים**,
113 ומלשון זה משמע שאינה טמאה **עַד דְּמִיּוּב דִּיב לִיה** – עד שהדם
114 יזוב, ולכן אם הוא **לַח, אִין** – אכן היא טמאה, אך אם ראתה דם **יָבֵשׁ**
115 **לֹא** – אינה נטמאת מחמתו. **אוּ דְלָמָא** – או שמא **הָאִי כִּי יוּזָב זוֹב**

1 **כִּי פְלִיגִי** – לא נחלקו תנא קמא וחכמים אלא בדן רואה דם
2 **בְּחִתִּיכָה** מבוקעת, **מִר סָבַר** – תנא קמא סובר, **דְּרָבָה שֶׁל אִשָּׁה**
3 **לְרֵאוֹת דָּם בְּחִתִּיכָה**, ועל כן דם חתיכה הוא דם נדות, וכאשר
4 החתיכה מבוקעת שאין חציצה בין הדם לבשרה, טמאה מחמתו. **וְמִר**
5 **סָבַר** – וחכמים סוברים, **אִין דְּרָבָה שֶׁל אִשָּׁה לְרֵאוֹת דָּם בְּחִתִּיכָה**,
6 ודם הנמצא בחתיכה אינו דם נדות, ולכן אף אם יש בקעים בחתיכה,
7 שאין חציצה בין הדם לבשר, אינה נטמאת מחמתו.
8 רבא מפרש את המחלוקת באופן נוסף: **רַבָּא אָמַר, יֵשׁ לַפְרֵשׁ** את
9 מחלוקת תנא קמא וחכמים כר, **דְּכּוּלִי עֲלָמָא סוּבְרִים אִין דְּרָבָה שֶׁל**
10 **אִשָּׁה לְרֵאוֹת דָּם בְּחִתִּיכָה**, ואינה נטמאת מחמתו טומאת נדה,
11 ואפילו אם היתה בחתיכה מבוקעת, וכן לדעת כולם הרואה
12 בשפופרת טהורה, **וְהָכָא** לא לענין טומאת נדה נחלקו, אלא לענין
13 'טומאת ערב', האם דם החתיכה מטמא את הנוגע בו עד הערב כדן
14 דם נדה, **וּבְאִשָּׁה מְהוּרָה וּמְקוּרָה מְקוּמוּ מַמְאָה קְמִיפְלִגִי** – מחלוקתם
15 היא האם מקורה של אשה טהורה הוא טהור או טמא, שאם המקור
16 עצמו טמא, כל דם הבא דרך שם נעשה אב הטומאה לטמא אדם
17 טומאת ערב, ולטמא טהרות שיגע בהן. אך אם המקור טהור, אין
18 הוא מטמא את הדם היוצא ממנו. ומבאר רבא, **דְּרַבִּי אֶלְעָזָר** שהוא
19 תנא קמא **סָבַר** שהאשה מְהוּרָה, מפני שגזירת הכתוב היא שראייה
20 שכזו אינה נחשבת 'ראייה' לטמאה כדן נדה, מאחר ואין דרכה של
21 אשה לראות דם בחתיכה, ואף על פי כן **הָדָם הַנִּמְצָא בְּחִתִּיכָה הוּא**
22 **מְטָא** כדן דם נדות ששטמא במגע ובמשא, **דְּהָא אִתִּי** – שהרי הדם
23 בא **דְּרָךְ הַמְקוּרָה**, והמקור הוא טמא, ואף על פי שהתורה טיהרה את
24 הרואה דם בחתיכה מטומאת נדה, מכל מקום לא גזרה שהדם עצמו
25 יהיה טהור, אלא רק שראייתו אינה מטמאה.
26 **וְרַבִּנּוּ סָבְרִי** – וחכמים שהוסיפו לומר שאין זה דם נדה אלא דם
27 חתיכה, סוברים שהאשה מְהוּרָה מטומאת נדה, מפני שראייה
28 בחתיכה אינה מטמאת, ואף המקור מְקוּמוּ מַמְאָה, ואינו מטמא את
29 טיפת הדם היוצאת ממנו, ועל כן אין הדם מטמא אפילו טומאת
30 ערב].
31 הגמרא מסתפקת בדן רואה קרי בקיסם, האם נטמא או לא: **בְּעָא**
32 **מִינִיה רַבָּה מִרְבּ הוּנָא** – שאל רבה מרב הונא, אדם הִרְוָה קרי
33 **בְּקִיסָם** – הכניס קיסם בפי האמה והוציא בו את זרעו, **מָהוּ** – האם
34 נטמא כדן מי שיצאה ממנו שכבת זרע, או לא, מפני שבדן טומאת
35 רואה קרי נאמר (ויקרא טו טז) **וְאִישׁ כִּי תִצָּא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַּת זֶרַע וְרָחַץ**
36 **בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמְא עַד הָעֶרֶב, וַיֵּשׁ לַהֲסַתֵּק** האם כיון ש'מִמֶּנּוּ'
37 **אָמַר רַבְּמַנָּא** – שהתורה אמרה 'איש כי תצא ממנו', נלמד שאינו
38 טמא **עַד דְּנִפְיָק** – עד שיצא הזרע **מִבְּשָׂרוֹ** ממש, ולא כאשר הוציאו
39 **בְּקִיסָם, או דְלָמָא הָאִי מִמֶּנּוּ** – או שמא 'ממנו' זה האמור בפסוק
40 נדרש לדבר אחר, שאינו נטמא **עַד שֶׁתִּצָּא טוּמְאָתוֹ לְחוּץ** – עד
41 שיצא הזרע מחוץ לגופו, אך אין חילוק כיצד יצא לחוץ, **וְאִפְּלוּ** אם
42 יצא **בְּקִיסָם נִמְי** – גם כן הוא טמא.
43 **אָמַר לִיה רב הונא, תִּיפּוּק לִיה** – הלא גם אם לא תמטע רואה
44 בקיסם מהפסוק 'ממנו', תוכל להוציא דין זה ממקור אחר, **דְּהוּא**
45 **עֲצָמוּ אִינוּ מְטָמָא אֲלָא בְּחִתִּימַת פִּי הָאָמָה** – שהרי כל רואה קרי
46 אינו נטמא אלא בזמן שיצא ממנו זרע שיש בו כדי לסתום את כל פי
47 האמה, וכאן שהכניס קיסם בפי אמתו, לא היה בורע היוצא שיעור
48 'חתימת פי האמה' בשלימות, שהרי נחסר ממנו כדי קיסם, ועל כן
49 בודאי אינו טמא.
50 הגמרא דנה האם רואה קרי אינו נטמא אלא בחתימת פי האמה:
51 **לְמִמְרָא** – שאל רבה את רב הונא, האם כשאמרת שהרואה קרי
52 אינו נטמא אלא בשיעור חתימת פי האמה, באת ללמד שטומאת
53 הרואה קרי היא מחמת **דְּנִינְע הָיוּ** – שהוא נוגע בשכבת זרע, אבל
54 אינה מדין 'רואה שכבת זרע', שהרי בשאר הטומאות 'רואה' מטמא
55 בכל שהוא, ולא נאמרו 'שיעורים' בהלכות טומאה אלא ל'נוגע'.
56 **אֲלָא מַעֲתָה** – מעתה קשה, מאחר שטומאתו אינה אלא מדין 'נוגע',
57 **אֵל יִסְתֹּר פְּזִיבָה** – ראוי היה להיות שזב הסופר שבעה נקיים כדי
58 להסתיר מזוהו רואה קרי באחד הימים הללו, לא יתקלקלו ימי

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת שלח

כז

חלה תרימו תרומה כתרומת גורן כן תרימו אתה". ובפסוק (כא) "מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדרתיכם".

ויש לדייק למה בפסוק יט ובפסוק כא כתוב "לה'" ובפסוק כ' כתוב שתם "חלה תרימו תרומה" מבלי הדגשה שהוא לה'. עוד יש לדייק שבפסוק כא מוסיף "לדורותיכם" משא"כ בהשאר.

ויש לומר דבא לרמזו הג' תקופות בחיוב תרומה וחלה, דברמב"ם הל' תרומה פרק א הלכה כו מבאר דחיוב תרומה וחלה יש ג' זמנים בחיובם: א) בירושה ראשונה בזמן יהושע דהי' ביאת כולכם וכמ"ש "כי תבואו" ונתחייבו מן התורה, ב) בזמן עזרא שהיתה ביאת מקצתן ונתחייבו רק מדרבנן, ג) לע"ל דעתידין לחזור בירושה שלישית דהי' ביאת כולכם ויהי' חיוב מה"ת, ע"ש בדברי הכסף משנה על הרמב"ם, דלומדים תרומה מחלה דצריך ביאת כולכם לחייב מן התורה. (ועיין רמב"ם הל' ביכורים פרק ה).

ובזה מדויק הפסוקים, דפסוק יט הוא מרמז לביאת יהושע ואז "תרומה תרומה לה'" דהוא חיוב מן התורה, ומפני דהי' חורבן בסוף, ע"כ לא כתוב בפסוק זה לדורותיכם, ובפסוק כ מרמז להזמן עזרא דלא הי' ביאת כולכם והחיוב הוא רק מדרבנן, ע"כ כתוב רק "חלה תרימו תרומה" ולא כתוב "לה'" דהחיוב הוא רק מדרבנן, ובפסוק כא דמרמז להזמן דלעתידין לבוא ויהי' ביאת כולכם חיוב מן התורה ע"כ כתוב "תתנו לה'", דמדאורייתא חייב, ולכן מסיים בפסוק זה דווקא "לדורותיכם", דלא יהי' עוד גלות, דבית השלישי יהי' בית נצחי, ויהי' נשאר החיוב דחלה ותרומה מן התורה לעולם ועד, "לדורותיכם".

בית יצחק

טו, יח"ט – דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'

א. והי' באכלכם מלחם הארץ וגו'. שמה תאמרו במדבר הי' יורד לנו לחם מן השמים ובבואנו לארץ אנו צריכים לטרוח לחרוש ולזרוע עד שנאכל, יותר טוב הי' לנו ישיבת המדבר מביאת הארץ, לזה אמר בבואכם שמיד בבואכם יפסק המן ותאמרו הלואי היתה ישיבתכם עוד במדבר, לזה אמר והי' באכלכם, אם אתם עושים רצונו של מקום היא תוציא לכם לחם חם, כמו שאמרו (שבת ל:). עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות ואין כל חדש, זהו באכלכם כאילו אמר בא אכלכם, שאין אתם צריכין לטרוח אלא ה' יזמין לכם, זהו והי'ה הוי"ה הוא מביא ומזמין אכלכם.

שפתי כהן

טו, כא – מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדורותיכם

ב. מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדורותיכם. נראה כלפי שאמר בפסוק הראשון כתרומת גורן כן תרימו אותה הנה כבר הורם בשעת מירוח תרומת גורן ועתה בשעת עריסה ירימו חלה, אמר עכשיו אמנם לדורותיכם הבאים במהרה בימינו אמן תוציא ארץ ישראל גלוסקאות נגמרים (כבשבת ל:). ואז עדיין לא הורם תרומה על כן מראשית עריסותיכם שהיא הגלוסקא שהוציא הארץ תרימו תרומה וגם חלה.

חתם סופר

ג. בפרשת שלח כתוב (טו, יט) "והי' באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'". ובפסוק (טו, כ) "ראשית עריסותיכם

המשך ביאור למסכת נדה ליום שלישי עמ' א

1 דְּמָחָ' – לשון 'זיבה' שהחבר בפסוק זה לא הוזכר אלא הואיל ואוֹרְחָא
2 דְּמִילְתָּא הִיא – כך היא הדרך הרגילה של הדברים, שדם זב, וְלַעֲוֹלָם
3 אֲפִילוּ אם יצא ממנה דם יָבֵשׁ נָמִי – גם כן תהיה מטמאה.
4 אָמַר לִיה רבי אלעזר, הַנִּיתוּתָ – שנינו זאת כבר במשנה (לקמן נד:).
5 דָּם הַנֶּהֱדָה וְיִבְשָׁר הַמֵּת מִטְּמֵאֵין את הטהרות בין כשהם לְחַיִּים ובין
6 כשהם יָבֵשִׁים, ואם כן מדוע הסתפקת אם דם יבש מטמא.
7 אָמַר לִיה רבי יוסי ברבי חנינא, במקרה שהיה הדם לַח בשעה שיצא
8 מגופה, ואחר כך נִעְשָׂה יָבֵשׁ לֹא קָא מִיבְעָיָא לִי – דינו של דם זה
9 אינו מסופק אצלי, שהרי מפורש במשנה שדם הנדה מטמא יבש. פִּי

10 מִיבְעָיָא לִי – במה הסתפקתי, במקרה שהיה הדם יָבֵשׁ מִעִיקָרָא –
11 מתחילתו, שיצא מגופה כשהוא יבש, ואין לפשוט דין זה מהמשנה,
12 שהרי אפשר שלא טימאה המשנה דם יבש אלא כשהיה לַח
13 מתחילתו, ובדומה לבשר המת השנוי באותה משנה, שתמיד הוא לַח
14 מעיקרו ורק אחר כך מתייבש.
15 השיב לו רבי אלעזר, הָא נָמִי הַנִּיתוּתָ – גם שאלה זו כבר שנינו
16 במשנתנו (לעיל כא). 'הַמְפַלֵּת בְּמִין קְלִיפָה, בְּמִין שְׁעָרָה, בְּמִין
17 עֶפֶר, בְּמִין יָבִחוּשִׁין, אם היו נפלים אלו אֲדוּמִין, תִּמְחִיל לְמִים

59 הם או לא, מאי - מה הדין, מי בעינא - האם צריך להשרותן במים
 60 מעת לעת, ובפחות משיעור זה עדיין לא התברר אם דם הן או לא,
 61 או שמא בשריית החתיכות לא צריך מעת לעת.
 62 וצדדי הספק הם, האם דווקא בשרין ונבלה דאקושי - שהם קשים,
 63 בעינן - צריכים שיהיו שריים מעת לעת, כיון שאינם מותרים
 64 בפחות משיעור זה, אכל דם דרביך - שהוא רך, לא צריך לשרותו
 65 מעת לעת, ולאחר שריית יום או לילה כבר מתברר אם דם הוא או
 66 לא. או דלמא לא שנא - או שמא אין חילוק בין שרץ ונבלה לדם,
 67 ובכולם צריך שריה מעת לעת.
 68 מסיימת הגמרא: תיקון - תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 69 שנינו במשנה שהמפלת כמין הגים, חגבים, שקצים ורמשים אינה
 70 טמאה אלא אם יש עמהם דם. מקשה הגמרא: וליפלוז נמי רבי
 71 יהודה ביהא - ומדוע לא יחלוק רבי יהודה גם בדין זה, ויאמר שמפלת
 72 דגים וחגבים טמאה בין אם ראתה עמהם דם ובין אם לא, כשם
 73 שבתחילת המשנה לענין מפלת חתיכה טימא רבי יהודה אפילו אם
 74 אין עמה דם, וכפי שנתבאר טעמו לעיל (בא). משום שאי אפשר
 75 לפתיחת הקבר בלא דם.
 76 האמוראים נחלקו כיצד ליישב קושיא זה: אמר ריש לקיש, אכן גם
 77 בלא זו במשנתנו כמחלוקת שנויה, וכדעת רבנן היא, הסוברים
 78 שאפשר לפתוח הקבר בלא דם, אך לפי רבי יהודה היא טמאה אף
 79 אם אין עמהם דם.
 80 ורבי יוחנן אמר, אפילו תימא - אפילו אם תאמר שבבא זו שנויה
 81 אף לדעת רבי יהודה, ודברי הכל היא, לא תוכל להקשות מדוע לא
 82 טימא כאן רבי יהודה כפי שטימא במפלת חתיכה, כיון שעד כאן לא
 83 קאמר רבי יהודה התי - כל מה שאמר רבי יהודה ברישא, אין זה
 84 אלא נבי מפלת חתיכה, ומשום דעביד דם דקריש והוי חתיכה -
 85 שדם נדות עשוי להיקרש ולהיעשות חתיכה, אכל בריה לא הוי -
 86 אבל אין הדם נקרש בצורת בריה, כגון בצורת דגים, חגבים, שקצים
 87 ורמשים, ולכן אם הפילה צורות אלו גם רבי יהודה מודה שהיא
 88 טהורה, שלא היה טעמו של רבי יהודה משום פתיחת הקבר, כסברת
 89 המקשה, אלא מפני שלדעתו החתיכה עצמה היא דם שקרש.
 90 מקשה הגמרא על דברי רבי יוחנן: ולתה - ולאותה לשון
 91 הסוברת דאמר רבי יוחנן - שרבי יוחנן עצמו אמר, באי אפשר
 92 לפתיחת הקבר בלא דם כמילני - שמחלוקת חכמים ורבי יהודה
 93 ברישא היא בדין אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, ורבי יהודה
 94 טימא משום פתיחת הקבר ולא משום שהחתיכה עצמה היא דם
 95 קרש, אם כן חזרת למקומה השאלה, לפלוז נמי רבי יהודה ביהא
 96 - שרבי יהודה יחלוק גם בבבא זו, ויטמא את המפלת כמין דגים
 97 מטעם פתיחת הקבר.
 98 מסיקה הגמרא: מאן דמתני תה לישנא - מי ששונה בשם רבי יוחנן
 99 שטעמו של רבי יהודה הוא משום פתיחת הקבר, מתני תה - בהכרח
 100 כך הוא שונה בסוגייתנו, רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוניהו -
 101 אמרו שניהם, שבבא זו כמחלוקת שנויה וכדעת רבנן היא, אבל
 102 לרבי יהודה אף אם אין עמהם דם נטמאה משום פתיחת הקבר.
 103 שנינו במשנה שהמפלת כמין בהמה [וכו'] חיה ועוף, לדעת רבי
 104 מאיר נטמאה טומאת לידה, ולדעת חכמים כל שאין בו מצורת אדם
 105 אינו ולד. הגמרא מבארת את טעמו של רבי מאיר: אמר רב יהודה
 106 אמר שמואל, מאי טעמיה דרבי מאיר - מהו טעמו של רבי מאיר
 107 שטימא במפלת כדמות בהמה חיה ועוף, הואיל ונאמרה בו בפרשת
 108 בריאת הבהמות החיות והעופות, תיבת 'יצירה', באדם שנאמרה
 109 בפרשת בריאתו תיבת 'יצירה', שנאמר בבריאת הבהמות החיות
 110 (בראשית ב יט) 'יצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל
 111 עוף השמים, ונאמר בבריאת האדם (שם ב ז) 'וייצר ה' אלהים את
 112 האדם עפר מן האדמה', ולומדים בגזירה שוה זו שהמפלת דמות
 113 בהמה חיה ועוף דינה כמפלת דמות אדם, שהיא טמאה טומאת לידה.
 114 הגמרא מקשה שאף המפלת כמין דגים בכלל גזירה שוה זו. מקשה
 115 הגמרא: אלא מעתה שנתבאר שכל שנאמר בו 'יצירה' אמו טמאה
 116 לידה, אם כן גם המפלת דמות תנין (דג גדול) תהא אמו טמאה

1 ואם נפלים אלו נמוחו במים, מתברר שדם הם והרי היא טמאה.
 2 ומוכח אם כן שגם כאשר הדם יצא מגופה כשהוא יבש כעפר,
 3 נטמאה מחמתו.
 4 מקשה הגמרא: אי הכי שגם כאשר יצא מגופה דם יבש היא טמאה,
 5 אם כן בלא נמוחו נמי - גם אם הטילה למים והחתיכות לא נמוחו
 6 תהא טמאה, מפני שהפילה דם יבש.
 7 מתרצת הגמרא: אמר רבה, בי לא נמוחו - כאשר החתיכות לא
 8 נמוחו במים אין אנו חוששים שמא דם יבש הן, אלא תולים שחתיכה
 9 זו בריה בפני עצמה היא - מין חתיכה שנוצרה בגופה, וכך היא
 10 נבראה מתחילתה כמין קליפה או שערה אדומה.
 11 שואלת הגמרא: ומי איכא בי האי גוונא - וכי יש דבר שכזה,
 12 שאשה תפיל כמין קליפות ושערות שנוצרו בגופה. משיבה הגמרא:
 13 אין - כן, והתניא - וזהו שנינו בברייתא, אמר רבי אלעזר ברי
 14 צדוק, שני מעשים העלה עמו אבא כאשר עלה מעירו מבנין
 15 לשיבה שבבבל, וכך היו המעשים, מעשה באשה שהיתה מפלת
 16 מרחמה כמין קליפות אדומות, וכאן ושאלו את אבא אם טמאה
 17 היא או לא, ואבא שאל שאלה זו לחכמים, וחכמים שאלו
 18 לרופאים מה טיבן של קליפות אלו בגופה, ואמרו להם הרופאים,
 19 אשה זו מכה (פצע) יש לה בתוך מעיה, שממנה מפלת כמין
 20 קליפות, שגלדי המכה נראים כקליפות אדומות, ולכן תפיל את
 21 הקליפות למים, ואם נמוחו, הרי היא טמאה, מפני שבדאי דם נדות
 22 הוא ולא גלדי מכה, אך אם לא נמוחו, טהורה היא, כי יש לתלות
 23 שהקליפות הן גלדי מכה, ואינן מטמאות.
 24 ושוב אירע מעשה, באשה שהיתה מפלת מרחמה כמין שערות
 25 אדומות, וכאן ושאלה את אבא אם טמאה היא או לא, ואבא שאל
 26 שאלה זו לחכמים, וחכמים שאלו לרופאים מה טיבן של שערות
 27 אלו בגופה, ואמרו להם הרופאים, אשה זו שומא (יבלת) יש לה
 28 בתוך מעיה, שממנה מפלת כמין שערות אדומות, מפני שכך
 29 הדרך, שיש שערות בשומא, ולכן תפיל את השערות למים, אם
 30 נמוחו, הרי היא טמאה, מפני שבדאי דם נדות הן ולא שערות
 31 שצמחו בשומא, אך אם לא נימוחו היא טהורה, כי יש לתלות
 32 ששערות של שומא הן, ואינן מטמאות.
 33 הגמרא מפרשת את דיני הבדיקה במים: אמר ריש לקיש, במשנה
 34 שנינו, 'תטיל למים, אם נמוחו טמאה ואם לאו טהורה', ובדיקה זו
 35 צריכה להיות דווקא בפושרין, אבל אם בדקה במים צוננים ולא
 36 נמוחו, עדיין לא התברר שהיא טהורה, כי שמא אם היתה מטילה
 37 למים פושרים היו החתיכות נימוחות.
 38 תניא נמי הכי - שנינו כן בברייתא כדברי ריש לקיש, תפיל את
 39 הקליפות והשערות למים, ודווקא בפושרין. מביאה הברייתא דעה
 40 שניה: רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא תטיל למים לבדוק אם דם
 41 הוא, אלא ממעכתו ברוק על גבי הצפוף, אם נמוח על ידי מיעוך
 42 זה, הרי דם הוא וטמאה, ואם לא נמוח, אינו דם וטהורה היא.
 43 שואלת הגמרא: מאי בינייהו - מה מחלוקתם של תנא קמא ורבן
 44 שמעון בן גמליאל. אמר רבינא, מעוף על ידי הדחק איכא בינייהו
 45 - מחלוקתם היא האם חתיכה שנימוחה רק על ידי מיעוך היא דם.
 46 לתנא קמא חתיכה שאינה נימוחה מאליה במים, ורק על ידי מיעוך
 47 היא נימוחה, אינה דם, ולרבן שמעון בן גמליאל אפילו זו שנימוחה
 48 במיעוך דם היא.
 49 הגמרא דנה למשך כמה זמן צריכה להשרות במים: התיב תנין -
 50 במשנה לקמן (נד:): שנינו, לענין זוב, ניע, רוק, שרץ, נבלה ושכבת זרע
 51 שאינם מטמאים אלא כשהם לחים, אך אם על ידי שריה במים הם
 52 חוזרים ללחותם, הם מטמאים אף בעודם יבשים, ומבארת המשנה:
 53 כמה היא שרייתן שיש בה כדי לקבוע שרינם כלחים, אם חוזרים
 54 ללחותם על ידי שריה במים פושרין במשך מעת לעת - עשרים
 55 וארבע שעות, אבל אם אינם חוזרים ללחותם אלא על ידי שריה
 56 במים חמים, או על ידי שריה בפושרים יותר ממתע לעת, דינם
 57 כיבשים ואינם מטמאים.
 58 שואלת הגמרא: הקא לענין שריית החתיכות במים כדי לברר אם דם

הן מצד המלמד והן מצד הנלמד, דהיינו, מופנה לנבי אדם, שהפסוק
 'ויציר' האמור בו פנוי ללמד, וכן הוא מופנה לנבי בהמה, שהפסוק
 'ויציר' האמור בה פנוי ללמוד, ואילו 'ויברא', שנאמר באדם ונאמר
 בתנין, אף אם תאמר שלנבי אדם הוא מופנה, לנבי תנינים בודאי
 אינו מופנה, אלא נצרך לגופו, ולכן לומדים יצירה מיצירה ואין
 לומדים בריאה מבריאה.
 הגמרא דנה מהו הפסוק המופנה אצל בהמה, והאם בתנין יש פסוק
 מופנה. שואלת הגמרא: מאי מופנה נבי בהמה – איזו הפנאה ישנה
 אצל בהמה, אילימא – אם נאמר שהפנאה היא מדכתוב – מתוך
 שכבר נכתב (בראשית א כה) 'ויעש אלהים את חית הארץ למינה
 ואת הבהמה למינה ואת כל רמש האדמה למינה, וכתוב – ושוב
 נכתב (שם ב יט) 'ויציר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת
 כל עוף השמים, ופסוק זה מיותר, ולא נכתב אלא כדי ללמוד בו
 גזירה שוה. אם כן יש להקשות שלנבי תנין נמי – גם כן, אפנוני
 מופנה – ישנו פסוק מופנה, דכתוב – שהרי בפסוק שנאמר לגבי
 בהמה נאמר 'ויעש אלהים וגו' ואת כל רמש האדמה, ואף תנין
 בכלל רמש, וכתוב עוד 'ויברא אלהים את התנינים הגדולים, ואם
 כן פסוק זה הוא מופנה.
 מתרצת הגמרא: 'רמש' דכתוב התם בפסוק ואת כל רמש האדמה,
 דכפשה הוא – מדובר שם על רמש שביבשה, ואילו תנין הוא רמש
 שבים ואינו בכלל הכתוב, ואם כן אין בתנין פסוק מופנה.
 הגמרא מפרשת האם גזירה שוה צריכה פסוק מופנה לדרשה.
 שואלת הגמרא: ומאי נפקא מינה – איזה חילוק יש בין מופנה מצד
 אהד למופנה משני צדדין, שאתה לומד מחמת חילוק זה דווקא את
 הגזירה שוה האמורה בבהמה חיה ועוף ששני הצדדים מופנים בה,
 ואינך דורש את הגזירה שוה בתנין שבו צד אחד מופנה.
 מבארת הגמרא: נפקא מינה – יש הבדל ביניהם, דאמר רב יהודה
 אמר שמואל משום רבי ישמעאל, שלשה אופנים שונים יש כאשר
 התורה כותבת מלים שוות, ואלו כלליהם לדעת אימתי נדרשים
 בגזירה שוה:
 א. כל גזירה שוה שאינה מופנה כל עיקר – ששני הצדדים נצרכים
 לגופם, ואין אחד מהם פנוי לצורך לימוד בגזירה שוה, אין למדין
 הימנה כלל, ואינה בכלל מידת גזירה שוה שהתורה נדרשת בה.
 ב. כאשר הגזירה שוה מופנה רק מצד אהד, שהפסוק המלמד או
 הנלמד מיותר והשני איננו מיותר, יש מחלוקת בידינו, לדעת רבי
 ישמעאל למדין דינים בגזירה שוה זו, ואין משיבין – אין פורכים
 לימוד זה, אף אם יש להשיב על הלימוד ולחלק בין המלמד לנלמד.
 אך לדעת רבנן למדין דינים בגזירה שוה זו אם אין מה להשיב על
 הלימוד, ואם יש להשיב משיבין ואין לומדים ממנה.
 ג. וכשהגזירה שוה מופנה משני הצדדין, דכרי הכל למדין ממנה
 ואין משיבין עליה גם כאשר ישנה פירכא להשיב.
 ונמצא שלדעת חכמים עדיפה גזירה שוה המופנה משני צדדים על
 פני המופנה מצד אחד, שזו משיבין עליה, וזו אין משיבין עליה.
 מוסיפה הגמרא לשאול: ולדעת רבי ישמעאל הוטבר שגם גזירה
 שוה המופנית מצד אחד אין משיבין עליה, מאי איכא – איזה חילוק
 יש בין מופנה מצד אהד למופנה משני צדדין.
 מבארת הגמרא: נפקא מינה – ישנו חילוק, דהיכא דאיכא –
 שבמקום שיש לפנינו אפשרות ללמוד גזירה שוה המופנה מצד אהד
 וגזירה שוה המופנה משני צדדין, ואין אפשרות ללמוד את שתיהן,
 שכתבין מופנה מצד אהד – אנו עובדים את הגזירה שוה המופנה רק
 מצד אחד, ואין אנו דורשים אותה,

לידה, הואיל ונאמר גם בו לשון יצירה בשם שנאמר באדם,
 שנאמר (שם א כא) 'ויברא אלהים את התנינים הגדולים, וכיון
 שנאמר בו לשון 'בריאה' ראוי שיהיה דינו כאדם שנאמר בו לשון
 'יצירה', ואילו במשנתנו שנינו שהמפלת כדמות דגים אינה טמאה
 לידה.
 מתרצת הגמרא: אמרי – אמרו בני הישיבה, דנין ללמוד בגזירה שוה,
 'יצירה' מ'יצירה', ואין דנין ללמוד 'בריאה' מ'יצירה'. ועל כן רק
 בהמה חיה ועוף שנאמרה בהם 'יצירה', למדים מאדם שנאמרה בו
 'יצירה', אבל תנין שלא נאמר בו 'יצירה' אלא 'בריאה', אינו נלמד
 מ'יצירה' שנאמרה באדם.
 הגמרא דוחה שעל פי כללי גזירה שוה יש ללמוד 'בריאה' מ'יצירה'.
 מקשה הגמרא: מאי נפקא מינה – איזה חילוק יש לענין זה בין לשון
 'בריאה' ללשון 'יצירה', הא תנא דבי רבי ישמעאל – והלא שנינו
 ברייתא שנאמרה בבית מדרשו של רבי ישמעאל (תורת כהנים
 מצורע פרשה ז ה"ז), נאמר לענין נגעי בתים, בשעה שהכהן בא
 לבדוק את הנגע לאחר שבעה ימי הסגר, 'ושב הבהן ביום השביעי
 וראה והנה פשה הנגע בקירת הבית' (ויקרא יד טז), ונאמר עוד להלן
 שם (שם יד מד) 'ובא הבהן וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת
 ממארת הוא בבית טמא הוא'. ואף שנקט הכתוב בלשונות שונים,
 מכל מקום זו היא 'שיבה' זו היא 'ביאה' – משמעות שיבת הכהן
 וביאת הכהן האמורים כאן היא משמעות אחת, שהכהן בא מביתו
 אל הבית המנוגע לבדוק, לכן יש ללמוד גזירה שוה זה מזה, שכשם
 שבשיבת הכהן לאחר שבעת ימי ההסגר אם פשה הנגע הרי הוא
 חולץ את האבנים שבהן הנגע וקוצה [–מקלף את הטיח] ומפנה את
 העפר מחוץ לעיר, ומביא אבנים אחרות ועפר אחר וטח את כל הבית
 בטיט, כך גם בביאתו השנייה עליו לחלוץ ולהקציע ולטוח.
 ולמדנו מברייתא זו שלענין לימוד גזירה שוה' אין מדקדקים ללמוד
 ממילים שוות, אלא די במילים משמעותן שוה, ואם כן אף כאן יש
 לנו ללמוד טומאת לידה בתנין שנאמרה בו 'בריאה' מאדם שנאמרה
 בו 'יצירה', הואיל ומשמעות בריאה ויצירה היא משמעות אחת.
 מוסיפה הגמרא להקשות: ועוד, אף אם אין ללמוד 'בריאה' שנאמרה
 בתנין מ'יצירה' האמורה באדם, הרי באדם נאמרה גם 'בריאה',
 ונגמ'ר – נלמד בגזירה שוה 'בריאה' האמורה בתנין מ'בריאה'
 האמורה באדם, דכתוב בברייתא האדם (בראשית א כז) 'ויברא
 אלהים את האדם בצלמו', ותהא גם המפלת דמות תנין טמאה
 לידה.
 מתרצת הגמרא: אמרי – אמרו בני הישיבה, הפסוק 'ויברא אלהים
 את האדם בצלמו' האמור באדם נאמר לגופיה – לצורך עצמו, כדי
 ללמד על מעשה בריאת האדם, ואינו פנוי ללמד בגזירה שוה, ואילו
 הפסוק 'וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה' נאמר לאפנוני
 – כדי שיהיה פסוק פנוי ומיותר ללמוד ממנו בגזירה שוה, ולכן דנין
 'יצירה' האמורה בבהמה חיה ועוף מ'יצירה' האמורה באדם, ואין
 דנים 'בריאה' מ'בריאה'.
 מוסיפה הגמרא להקשות: מדוע אנו אומרים שלשון בריאה נאמר
 לגופו ולשון יצירה אמור כדי שיהיה פסוק פנוי, אדרבה, נאמר
 להיפך, שהפסוק 'וייצר' נאמר לגופיה – לצורך עצמו, כדי ללמד על
 בריאת האדם, ואילו הפסוק 'ויברא' נאמר לאפנוני – כדי שיהיה
 פסוק פנוי ללמוד בגזירה שוה, ונאמר שדנין בגזירה שוה בריאה
 האמורה בתנין מבריאה האמורה באדם.
 מתרצת הגמרא: אלא הטעם שלומדים יצירה מיצירה ואין לומדים
 בריאה מבריאה הוא מפני שהפסוק 'וייצר' שנאמר באדם ונאמר
 בבהמה, מופנה – פנוי לצורך לימוד בגזירה שוה, משני הצדדין –